

Gyárfás Ágnes

Csonka és Sánta Pajtás

(Meseelemzés)

A megromlott világ. Selyemréten

Bűnök, bűnhódések, vezeklések, párhuzamos és keresztező életutak, s mindez a megromlott, gonosz világban.

Mesei elemek között jelenik meg a magyar hősnének sajátossága, a személycsere. A táltos oldaláról nézzük végig a személycsere – sorozat célját.

A táltos szakács jövőbe látó, erős férfi. A király gyenge ember, nincs igazi vitézi vonás a jellemében. A királykisasszony, akit elvesz feleségül, más emberfajhoz tartozik, óriás és ősei emberevők voltak. A táltos célja mi lehetett, mikor ezt a házasságot vetítette a király elé? Talán szerette volna az emberevő óriásokat az Isten teremtette földi ember mintájára jó emberré formálni? Ennek egyik módja a házasság. Vajon tudta-e, hogy tervének első áldozata ő maga lesz, hiszen az ő kezét és szívét kívánta meg a királyné, az óriásnő. Az olvasó is láthatta, hogy kutyából nem lesz szalonna, mert amikor megtudta, hogy nem halt meg a szakács, alantas pásztornak vetette ki férjét, a királyt.

Elképzelhető, hogy az óriás királykisasszony erejével, nagyságával, szélsőséges indulataival a falun „nagy természetű asszonynak” nevezett típust mintázták meg, aki csak akkor jámborodik meg, amikor szöges korbács a fegyelmező eszköz. Vannak rövid népi adoma mesék, ahol az asszonyverés poén gyanánt szerepel a mesében. (Pl. Dolgozz macska). Nem erre gondoltam elsősorban, de átsuhant a lehetősége ennek a verzióknak is. Ha ez lett volna a mesélő célja, akkor itt be is fejezte volna a mesét. De én nem erre gondoltam, mert a táltos szakács oldaláról nézve más tendencia mutatkozott.

A táltos sorsának első stációja, amikor megszervezi a király földi házasságát úgy, hogy *személycsere*t is felvállal. A látszólagos sikertörténet mögött mély fájdalomgombák dohosodnak. A király és az óriásnő nem illenek egymáshoz. A király lealázott helyzetben vezekel, az óriásnő bosszút forral a táltos ellen.

Párhuzamok

A második stációban a táltos saját jótettei áldozatává válik. Csonka kézzel bujdokolnia kell. Ez a magyar férfiak generációs balsorsa. Alig van magyar ember, aki valamilyen óriások által gerjesztett harci játék miatt, mint kijátszott vesztes, ne kényszerült volna bujdosásra. Csonka pajtás a trianoni Magyarország megtestesítője. Mellette Sánta pajtás kiegészíti a képet.

Magyarországot megfosztották végtagjaitól. Megcsonkították. Erről beszél a Tellói jóslat. De a Tellói jóslatban is benne van a felemelkedés üzenete és Csonka pajtásék is megtalálták az élet vizét, amelyből kinőttek a tagjaik.

Ez a második stáció a legnehezebb. Megszervezi a csonkolás fájdalmát, otthontalanná válik. Kivetette magából az emberi társadalom. Nem csak őt űzték el otthonról, hanem a király is a pusztára került, disznópásztor lett a saját birodalmában. Egyedül az óriásnő uralja a helyzetet, övé a trón, övé az ország. Ekkor értettem meg, miért javasolta kezdetben a szakács az óriás királykisasszonyt feleség gyanánt. Azért, mert a jövő látó szakács, az álruhás táltos király előre látta, hogy a királyság vesztét a gigantomániás másik földi királyság okozza, vagyis az óriások. Ezért meg kell őket közelíteni, meg kell őket ismerni és legyőzni. Ezt a nehéz folyamatot Telló óta ismerte a magyar táltos világ és felkészült a megpróbáltatásokra. Ebbe a mesébe elrejtette a Tellói jóslat kibontakozását, a szenvedéstörténetet és az élet vizének gyógyító, *r e k o n s t r u á l ó*, helyreállító erejét, amiért a sok megpróbáltatás történik.

A harmadik stáció a rend helyreállításának módjára világít rá. A két megcsonkolt ember összetalálkozik. Sánta pajtás előbb fél lába árán szabadult meg a torony tetejéről, ahová lopkodásai miatt, büntetésből került. Csonka pajtás, akkor még álruhás királyfi, ellőtte a fél lábát, hogy megszabaduljon onnan, a biztos halál elől. *Sántát, santot, szentet formázott belőle*, vagyis ráterelte a megjavulás, a szentté válás útjára.

Sánta pajtás bűne az volt, hogy kocsmába hordta a lovak abrakját, a zabot és az árpát. De sántán leszokott a kocsmázásról, már szóba sem került a régi hibája. A magyaroknál nagy bűn volt az, ha az állatot éhezették. A mesében ez főbűnnek számított. Sánta pajtás sántasága, lesántult állapota vezeklés volt. Bűnhődött a bűnéért. Le is vezekelte a bűnét, elnyerte a bocsánatot, visszakapta a fél lábát, s már nem a sánták, hanem a santok, a szentek útjára tért.

A király sorsa is kibontakozik a harmadik stációban. Valójában a király szerepe tükrözi a magyar néptömegek arcukat. Királyi vér, de „mára” minden emelkedettség kipusztult a lelkéből. Eleve mi az, hogy nem talál magának feleséget? Még a feleségnek valót is a szakács jelöli ki számára! Nem felelt meg a próbatételeken, szinte összecsukszott, amikor magára akarta venni az óriás királykisasszony fegyverzetét, az övszíjba pedig belekuszálódott, belegabalyodott.

Vőlegényként sem ő szerepelt, hanem a szakács, a táltos jövőlátó. Mint férj, addig felelt meg a szerepének, amíg teljesítette az óriásnő felesége szeszélyeit. Az óriásnő is rendelkezett táltosi erővel és „látta”, hogy a táltos szakács szívét nem szedték ki, csak a kezét vágták le. Ekkor „... megfogta a királyt, úgy megverte, hogy minden csontja ropogott belé, aztán kikergette az udvarból, de előbb esküszóval meg kellett fogadnia, hogy kon-dás lesz és senkinek meg nem mondja, hogy király volt valaha.” Gondoljunk az utolsó 100 évre! Úgy agyonverték minket, hogy alig maradt ép csontunk. Kikergettek javainkból, házainkból, hazánkból. Aki itthon maradt, belevésték az idegen erkölcsöt és kiölték lelkéből a hajdani királyság emlékét. Akit kiűztek végleg, az asszimilálódott, ide érve a disszidenseket is és az elszakított területek magyarságát. Disznópásztorként, a cseléd-sors mélyén, kábulatban éltünk és élünk ma is valójában. (És ebben a kábult állapotban a hipnotizőrök azt csinálnak velünk, amit akarnak). A kábulat felejtésre sarkall. A disznópásztor király már a táltos szakácsát sem ismerte meg. Ő is, mint a magyarok elfelejtették ősi múltjukat, királyi származásukat, mindent ami a múlthoz kötötte őket. A király is azt mondta: „Nem vagyok én király, kon-dás voltam mindig”. Nem a maga erejéből, hanem a lelke jobb fele, a táltosa révén kapja újra vissza

az őt megillető királyságot. Megadatott neki, hogy az óriásnő „... térdre esett, úgy könyörgött Csonka pajtásnak, hogy csak ne bántsa, úgy bánik ezentúl az urával, mint a hímes tojással”. Rövidre fogva a tendenciát, nincs külön király és nincs külön táltos szakács. Két ember képviseli a nemzet táltosi erejét és az elnyomottak gyengeségét. Azért, hogy megértsük, miért történik a sok ruhaváltás, szerepcseré. A megértést célozza az is, hogy a királyné-óriásnő nem a királyhoz beszél, hanem Csonka pajtáshoz.

A gigantománok megjuhászodnak a királyi vér és a táltosi erő előtt. Beteljesült a Tellói jóslat: „A Magosságban élő Teremtő subir népét átmossa a Vízöntő kannájával, subir lugal [szereplésével, mert], a forgás tudás. Őstudás. A teremtés folyamatos „ (165. old.)¹

Gondoljunk végig, milyen sokszor fordult a kocka itt, a jóslat megfejtésének meséjében a szereplőkkel! Emberek teremtődtek újjá, egyre jobb tendenciával. Alkoholisták megszentültek, gigantománok megszelídültek, sőt alázatossá lettek.

A hajdani királyság két ágra szakadt és csonkolt táltosként, trónja vesztett királyként vezekelt önmagáért és a királyságért. A vezeklés útja áldozatokkal tűzdelt. A táltosi királyi ÉN testi áldozattevésre kényszerült, a lealázott királyi ÉN a kvalifikált egzisztenciák lecsúszásának poklain vergődött át, míg végül a felejtés idején megtisztította lelkét a Vízöntő. Az EGO két ága összefonódott, a táltos Csonka pajtás is király lett egy „másik” országban, túl az óriások földjén, és itt a lelkek hazájában örökös éber a földi király birodalma felett.

A *gonosz* vérszívó, célja a királykisasszony elpusztítása, s ezzel az emberi jóság, szépség, tisztaság, szerénység kiirtása. Írma sem marad! Ne feledjük, csak ezután gondolt Csonka pajtás arra, hogy meg kellene házasodniuk!

A gonosz boszorkány képezi az igazi veszélyt. Az óriásnő nem más, mint a nyugati tömegek önösségét, vagyonszerzési ösztönvilágát, világhatalmi törekvését megtestesítő globális hatalmi erő. A mese szerint nem ő a bűnös, amennyiben az meg is kapta a leckéjét a mese végén: meg kellett alázkodnia a lélek hatalma előtt. Térden állva fogadta, hogy ezentúl jó lesz, szelíd és szeretetteljes.

¹ Tellói jóslat i.m.

A gonosz a tisztaság jelképének a kis királykisasszonynak életét emészt fel. Szívja a vérét. Ez a *királykisasszony* szöges ellentéte az óriásnőnek, mert míg az egyik az önzést gyakorolja, a másik szeretettel rendben tartja a két hazátlan férfi ka-

libáját. A kis királykisasszony nem tekinti vezeklésnek a két férfi kiszolgáltatását, mert a *szeregettörvény* volt lelkének rúgója. Látta, hogy *szükség van rá* és eleget tett az elvárásnak.

Poniky templom freskó

A lányrablás a réges-régi időkben nem volt törvénybe ütköző bűn. Amikor Csonka és Sánta pajtás elrabolta a templom elől a királykisasszonyt, a környezete alig vette észre, mert a királykisasszony nem sivalkodott, ezért nem is futottak utánuk, csak nézték a népek, hogy viszik a legkisebb királykisasszonyt. Ő mindenben a gonosz ellentéte, ezért uszult ellene a vén banya, ezért szívta ki a vérét, ezért tört az életére.

Ők egymás ellentétei, nem kiegészítői. A gyilkos ösztönnek csak ellenpárja van: a szelídség és szeretet. Ezért egyik nem tűri el a másikat. Isteni rendelés, hogy a gonosz pusztul el.

Csonka pajtás és a király viszont egymás kiegészítői, mert a lepusztult lelkű király ősi voltát, genetikai adottságait, táltosi erejét Csonka pajtás hordozta és szerepcserékkel, ruhaváltással, kitaró lélekmunkával újra életre keltette a királyban és a vele egy kalap alatt élő királyi népével. A magyarságot is táltosi erő védi és tartja össze és tudjuk, hogy az igazság győz, mert az igazság Istennél van. Isten megüzente, hogy a világ forgandó, de nem elpusztítandó.

A banyát viszont, a gonosz megtestesítőjét agyonverték a pajtások. Ez nem erőfitogtató rítus, mint a középkori mesékben a gonosz felnégyelése és a vár négy tornyára való kitűzése. Az agyonverés a mesében az a művelet, amely a végső megsemmisítést jelenti. Ez az elvetemült lélek sorsa. A gonosz nem tartozik Isten világába, mert Isten világában a teremtés folyamatos és közben minden változik. Romlik, azután megjavul, de a gonosz nem idevaló, mert állandó, mert statikus, mert javíthatatlan. Eleink csak elküldték a palotából, szélnek eresztették (Hattyúvitéz, Az aranyhajú királyfiúk, stb.) de az eredmények megtanították a hősokeket arra, hogy a gonosz nem javul, hanem visszatér, és ott folytatja, ahol abbahagyta. Százarcú, s a mézes-mázosságtól, a csaláson, megvesztegetésen át a nyílt erőszakig minden fondorlatot bevet, hogy az isteni embert és Isten világát megsemmisítse. Elsődleges célpontja: az égi asszony és az aranyhajú gyermekek kipusztítása.

A két pajtás üzenetét meg kell szívlelnünk. A lopkodás, az alkoholizmus, a gigantománia kezelhető de a gonoszt véglegesen el kell távolítani Isten országából.